

ה'תש"ז

היהודים במאורעות אלג'יר

(מאת פופרמן)

רצח עורר הוורגשות רבה בקרב היהודים ולהלכותו נאספו המונים. התקשורת אמרת אירעה, לרב יום ה' עצמאות ברוכז היהודי בקונסטאנטין. מן שנוק לככל השוק גרם למותה של ישישה ולפציעת אנשים מספר. מאורע זה לא בא כהפתעה ליהודי קונסטאנטין (קהילה בת 15,000 יהודים, ברוכז יתר די צפוף) כיון שאשתקד במועד זה אירעה תגרה גדולה בין יהונים וערבים ובהם נהרגו ונפצעו עשרות מוסלמים. היהודים צפו כי המוסלמים ינסו לעשות נקמה, ואכן כך קרה. לאחר התפוצצות הרמון שוב ארעה תגרה.

יום העצמאות

יום העצמאות נחוג ברחבי אלג'יריה ביום יום הזכרון למורדי גטו ורשה. באלג'יריה הקדישו את יום העצמאות ליום ראשון כדי לאפשר לצבור להשתתף בחגיגות ביום בו הם חפשיים מעבודתם. בבתי כנסת אחרים נערכו תפילות חגיגות מתוך תקוה יום העצמאות שהוציאה לאור המחלקה לזיונו ותרבות תורניים בגולה. בכמה בתי כנסת דרשו הרבנים בשבת על ערכה של עצמאות ישראל ליהדות, ליהודי התפוצות וליהודי אלג'יריה. בעיר אלג'יר עצמה נערכה בגינת החגיגות של הקהילה תפילה חגיגת לילי התלמוד תורה. תלמידי ישיבת "עץ חיים" שרו את תפילות יום העצמאות בגיגות מסורתיות. הרב אשל, מגדולי השכיבה, שמשקיע מזמנו וכו' למען החינוך היהודי בעיר, כינת כי אכן תפילה חגיגת מטביעה את דבר שומה על הילדים. ילדי התלמוד תורה בהדרכת המורים השליחים תרמו את חלקם בשירים ישראלים ובמסכת ממאיר רעון. היום, החגיגה הסתיימה בהסרת תמונות ממלחמת השחרור ובחלוקת עוגות ממתקים. לילדי התלמוד תורה היתה תוויה נוספת בשרשרת החגיגות שהתקיימו בשנה האחרונה בת"ת.

באחד מבתי הקולנוע המרכזיים נערך בה בשעות הבוקר אספה המונית מטעם המוסדות היהודיים בעיר. האולם היה מלא עד אפס מקום. כל אדם המכיר את המצב הבטחוני באלג'יריה אינו יכול שלא להודות ברושם העצום של הפגנה ענקית זו. מיד לאחר הנאומים הופיעו תנועות הנוער בשירה מחול. לתשואות סוערות זכו חברי בני עקיבא שבלטו בטיפותיהם. מתאיאות הכפים הסוערות הורו כיחו את שמחת יהודי העיר על כך שהתנועה היהודית הדתית היחידה התארגנה מחדש בעיר, לירות מצב הבטיחות ולמרות שאין ברשותם מועדון כלתנועות אחרות.

היהודים באלג'יר בתר גוף צבורי אינם עוסקים כלל בפוליטיקה. הקהילות היהודיות הנקראות כמו בצרפת "קוני סיסטואר" מאורגנות ברחבי המדינה לפרציה אחת ועוסקות אך ורק בענייני דת וחינוך דתי. הקהילה היהודית זו אגת לכל הצרכים הדתיים — בתי כנסת, גשואים, קבורה, תלמוד תורה ועזרה לנצרכים יהודים. היהודים, ככל אורחי מדינה בעלי נתינות צרפתית וכאזרח צרפתים הם מכבדים את חוקיה ורגלה של צרפת.

מאז פרוץ המרד באלג'יריה לא העלו שני הצדדים, לא המורדים, לא השלטונות הצרפתים, את שאלת נאמנות היהודים בתור יהודים. טבעי הדבר שהקהילה היהודית אין לה כל קשר למלחמה שפרצה כאן. ובמדה שהמורדים פנו ליהודים ודרשו מהם כסף, הם פנו אליהם כאל יתירים, ומעולם לא נהפרכם על כך כדום, ואין איש יודע אם היו כאלה שהצטרפו למורדים או נענו לדרישותיהם ותרמו לקופתם. אמנם היו מספר יהודים שעבדו בשרות המורדים ונתפסו, אך נתפסו באותה מדה גם אזרחים צרפתיים.

בפעם הראשונה, שהמורדים קראו ליהודים בתור כאלה, היה זה כרוז חשי אי בחתימת המפלגה לשחרור לאומי. ה' כרוז הסביר ליהודים כי הם כבני המין קום החיים עם המוסלמים כמה מאות בשנים חייבים להכיר בזכויותיהם ולעמוד לצדם. לכוז זה נתן פומבי רדיו אלג'יר, ופרשן הרדיו שידר תשובה ל' כרוז. הפרשן הסביר כי היהודים זכו על ידי צרפת לשווי זכויות, וניצל את ה' תרבות והמדע הצרפתי להתפתחותם, ויהודים יודעים. העריך יפה את התפתחות הכלכלית, התרבותית והמדינית שצרפת הביאה ותוכל להמשיך ולהתחל ארץ זה.

זו היתה קריאה יחידה משני הצדדים אל היהודים בתור חברי קהילה יהודית עגפה, וכשם שקריאה זו נתעוררה עם עצרת או"ם היא נעלמה מיד אחריה. לשאלה כיצד רואים המורדים את היהודים בקהילות השונות נשאר מקום לניחושים. בקהילות אלה ישנם השולטים בשפה הערבית, גרים ברוכזים ערביים ומעורים ביניהם. בקהילות בודדות, כמו בעיר קונסטאנטין, היהודים גרים ברוכזים עים יהודיים ומקיימים פעילות יהודית תרבותית תוססת.

לפני שבועות מספר ארעה התנקשות ראשונה הנחנת להתפרש כהתנקשות ביהודים. הרב של קהילת מדאה, 80 ק"מ דרומית לאלג'יר, נורה לאור היום בשעה שיצא מבית הכנסת. הרב מת מפצע עיו בבית חולים צבאי בעיר אלג'יר. ה'